

На мій погляд, удосконалити процедуру захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності можливо шляхом створення системи органів, типу антикорупційних органів (НАБУ – САП – Антикорупційний суд), з метою запобігання порушенню прав та їх відновлення.

Реформа сфері інтелектуальної власності в Україні – надзвичайно важливий для розвитку економіки країни та кропіткий процес. Залучення міжнародних інвестицій є не можливим без гарантій прав інтелектуальної власності інвесторів, чіткого регулювання процесів втілення інновацій, транскордонної торгівлі, визначення необхідних умов для успішного завершення законодавчої, інституційної та судової реформ у сфері інтелектуальної власності для створення, охорони, управління, комерціалізації інтелектуальної власності.

Список використаних джерел

1. Право інтелектуальної власності : Акад. курс: Підруч. для студ. вищих навч. закладів / [О. П. Орлюк, Г. О. Андрощук, О. Б. Бутнік-Сіверський та ін.]; за ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. – К.: ВД «Ін Юре», 2007. – 696 с.

2. URL:http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=1230&skl=10.

3. URL:http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=1062&skl=10.

Амеліна Анна Сергіївна,
професор кафедри фінансових
розслідувань Університету державної
фіскальної служби України

СУДОВО-ЕКОНОМІЧНА ЕКСПЕРТИЗА ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ПОДАТКОВИХ ЗЛОЧИНІВ

Особливістю розслідування податкових злочинів є те, що значна частина з них може бути дослідженою і доказаною лише з використанням спеціальних знань. Окреме значення має використання знань в галузі судової бухгалтерії, завдяки використанню яких і вдається доказати обставини, що підлягають обов'язковому доказуванню.

Вчені розрізняють та виділяють форми застосування спеціальних знань. Так, М. І. Скригонюк визначає, що спеціальні знання в кримінально-процесуальній діяльності застосовуються у двох формах. Перша форма передбачає використання слідчим знань спеціалістів у процесі провадження окремих слідчих (розшукових) дій при пошуку і фіксації доказів. Друга форма реалізується слідчим в іншому процесуальному значенні - шляхом

призначення і проведення експертиз при розслідуванні матеріалів кримінального провадження [1, с. 219].

В. В. Лисенко зазначає, що у кримінальних провадженнях про ухилення від сплати податків в основному проводиться судово-економічна експертиза, яка є найбільш поширеною з цього виду злочинів [2, с. 212].

Слід зазначити, що характер вирішуваних даною експертизою питань має певну специфіку, яка дозволяє прогнозувати формування податково-економічної експертизи, покликаної поглибленню досліджувати обставини, що належать до компетенції судово-економічної експертизи: визначення осіб, в обов'язок яких входить забезпечення повноти і точності обчислення і сплати податків; встановлення фактів фінансових порушень, пов'язаних з ухиленням від сплати податків; з'ясування обставин, що сприяли ухиленню від сплати податків, і розробка заходів для попередження таких злочинів тощо [3, с. 345-346].

У розпорядження експерта надаються: акт документальної перевірки; первинні документи, облікові реєстри та інші документи, у яких знайшов відображення зміст фінансово-господарської діяльності суб'єкта підприємництва; реєстраційні документи суб'єкта підприємництва; матеріали кримінального провадження; висновки експертних досліджень та інші матеріали [2, с. 215].

Предметом дослідження судово-економічної експертизи є господарські операції, що відображені в документах і стали об'єктом розслідування, чи операції бухгалтерського обліку, які відображають відповідні сторони фінансово-господарської діяльності.

С. Й. Кравчук зазначає, що «...при виявленні і доказуванні порушень, які сприяли економічним зловживанням, розроблені рекомендації та їх реалії слідчому та експерту-економісту необхідно керуватися фундаментальними фінансово-бухгалтерськими поняттями, оскільки вони знаходяться у безпосередньому зв'язку із змістом роботи в економічній галузі правоохоронного органу, судово-експертної установи та бухгалтерії» [4, с. 206].

Судово-економічна експертиза – це дослідження фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, яке в межах чинного законодавства здійснюється особою, котра володіє спеціальними знаннями в галузі бухгалтерського обліку, з метою подання висновку стосовно кола питань, поставлених органами досудового розслідування чи суду [5, с. 80].

Об'єктом дослідження є первинні документи, облікові реєстри і документи бухгалтерської звітності. На вирішення судово-економічної експертизи можуть бути поставлені наступні питання: який стан бухгалтерського обліку на підприємстві; які порушення порядку ведення бухгалтерського обліку мали місце; чи відповідають записи в документах бухгалтерського обліку про проведенні затрати даним первинної документації; з якими господарськими операціями пов'язані допущені в обліку виправлення; чи відповідають дані, відображені в фінансовій звітності

підприємства за відповідний період, даним бухгалтерського обліку; чи повністю оприходовані матеріальні цінності [6, с. 141].

При проведенні судово-економічної експертизи перелік визначається безпосередньо обставинами вчинення злочину та наявними матеріалами кримінального провадження. Такими питаннями, наприклад, щодо фактів незаконного відшкодування ПДВ можуть бути: чи відповідно до даних бухгалтерського обліку у постачальника товар у кількості достатній для виконання умов контракту; чи відображена за бухгалтерським обліком постачальника товару операція щодо постачання товару експортеру; які податки і в якій сумі постачальник повинен обчислити і сплатити до бюджету; чи обчислені за данною угодою податки та чи сплачені вони до бюджету; чи відображена у бухгалтерському обліку операція щодо придбання товару та інші [2, с. 216].

У розпорядження експерта необхідно надати такі об'єкти дослідження: платіжні доручення, документальні дані, які свідчать про видачу платіжних коштів із розрахункового рахунку, розрахункові касові ордерої, чеки.

Усі ці документи містять інформацію про факти розпорядження власністю організації, що досліджується [6, с. 11].

Отже, при розслідуванні злочинів у сфері оподаткування використання спеціальних знань відіграє важливу роль для забезпечення повного, об'єктивного та неупередженого розслідування. Вивчення практики розслідування податкових злочинів показує, що проведення судово-економічної експертизи при розслідуванні податкових злочинів є найбільш поширеною. Звичайно, на підставі всебічного використання при дослідженні документальних даних, необхідно досягати об'єктивної категоричності відповідей на питання, що вирішуються.

Список використаних джерел

1. Скригонюк М. І. Криміналістика: підручник. Київ: Атіка, 2005. 496 с.
2. Лисенко В. В. Криміналістичне забезпечення діяльності податкової міліції: (Теорія та практика): [монографія]. К.: Логос, 2004. 324 с.
3. Панов Н. І., Шепітько В. Ю., Коновалова В. О. Настільна книга слідчого: науково-практичне видання для слідчих та дізнавачів. Київ: Видавничий дім «Ін Юре», 2003. 720.
4. Кравчук С. Й. Економічна злочинність в Україні. Курс лекцій: навчальний посібник для суд. вищ. навч. закл. Київ: Кондор, 2009. 208 с.
5. Судово-бухгалтерська експертиза: навчально - методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. К.: КНЕУ, 2004. 268 с.
6. Козлов В. А. Элементы криминалистической характеристики налоговых преступлений. Российский следователь. 2003. № 1. С. 5-14.